

DE KAMERS VAN DE BEWEGING

Er zijn er steeds meer: mensen die een bijzondere Vlaamse gevoeligheid hebben ontwikkeld door ervaring of vanuit hun beroepsveld. Die 'het' empirisch (profondervindelijk of 'aan de lijve') hebben ondervonden. Moraalwetenschapster en emeritus Vrouwenstudies (universiteiten Antwerpen en Nijmegen) Magda Michielsens (° 1944) is zo iemand. Samen met haar echtgenoot Walter Angioletti deed ze onderzoek naar anti-Vlaamse stemmingmakerij in Franstalige media (Vlaanderen Scherpgesteld, 2012). Op ons colloquium over de financiële transfers 'van noord naar zuid' (oktober 2015) behandelde ze het heikele thema van de solidariteit. We geven haar graag ruimte om de achtergrond van haar Vlaamse reflex te schetsen.

Grondvest: Je komt uit een progressieve en feministische omgeving. Net dankzij of eerder desondanks gebeten door de Vlaamse microbe?

Michielsens: 'Gebeten door de feiten. De Vlaamse Beweging heeft mij veel feiten onder de neus geduwd die mij onvoldoende bekend waren. Ik heb mij de jongste 10-15 jaar sterk verbaasd over vooroordelen in mijn eigen opleiding en intellectuele omgeving. Ook heb ik van dichtbij de werking van de federale overheid en de "samenwerking" daar met Franstaligen meegemaakt. Verbazend is dat Vlaamse politici dit aspect voor het brede publiek vakkundig doodzwijgen. Uit solidariteit?'

Recent verzorgde je voor Amarant een cursus over solidariteit. Is er te weinig solidariteit? Te veel? Of verkeerde?

'Er is te veel opgedrongen solidariteit. Overal gaat het over solidariteit, medeleven, empathie, samenhorigheid, geld geven, "de wereld is van iedereen". Alsof nadenken niet mag, alsof samenwerken en meevoelen geen weloverwogen beslissing mogen zijn, alsof het geen keuze mag zijn wanneer en met wie en hoe je solidair wil zijn, alsof de voorstanders van "de wereld is van iedereen" niet iedereen willen bestrijden die anders denkt dan zij. De norm is geworden: "Blindelings solidair zijn is goed; wie niet blindelings solidair is representeert 'Het Kwade' en moet zich schamen, die moet bestreden worden." Wel, die norm wil ik bestrijden.'

Een jaar geleden was je in het Vlaams Parlement te gast op het colloquium van de VVB en het AK-VSZ over de transferproblematiek. Kunnen we de transfers beschouwen als een moreel probleem?

'Het wordt enkel een moreel probleem als belanghebbenden de solidariteit via transfers trachten voor te stellen als een morele kwestie ("het egoïstische Vlaanderen"). Deze voorstelling is moreel niet verantwoord. Ik zie het als economisch probleem en kwestie van goed bestuur. Solidariteit heeft grenzen (niet enkel in de betekenis van "niet eindeloos", maar ook als "welomlijnde, duidelijke afbakening"). Die grenzen worden historisch, sociaal, emotioneel, geografisch gedicteerd. Een morele verantwoordelijkheid van Vlaanderen ten opzichte van Brussel en Wallonië mag (= moreel) Vlaanderen niet worden opgedrongen.'

Zie je parallellen tussen vrouwenemancipatie en ontvoogding van nationale gemeenschappen?

'Dat de vrouwenbeweging en de Vlaamse Beweging beide emancipatorische bewegingen zijn, is duidelijk. Mensen presenteren zich als groep (vrouwen, Vlamingen), wanneer ze vaststellen dat rechten die logisch en rechtvaardig lijken hen ontvallen. Het is normaal dat in zo'n beweging zelfbewustzijn en fierheid steeds sterker groeien. Het gevoel tot de groep te behoren neemt toe (het "black-is-beautiful"-gevoel). Binnen zo'n sociale beweging versterken mensen elkaar (empowerment). In de vrouwenbeweging is die evolutie duidelijk, bij de Vlaamse Beweging is die nog bezig. Nu, ik zou graag zien dat de Vlaamse Beweging zich ondubbelzinnig en expliciet schaaft achter de resultaten die door de vrouwenbeweging bereikt zijn. Dat betekent onder meer duidelijk afstand nemen van de "moeder-aan-de-haard"-doelstelling. Of niet langer de indruk geven het zoveelste old-boys-netwerk te zijn. Zo kan de Vlaamse Beweging op geloofwaardige wijze de hedendaagse excessen aanpakken die veroorzaakt zijn door een doorgeschoten feminisering van de maatschappij. Want ook dat is een realiteit.'

Zijn er valkuilen voor de vrouwenbeweging?

'Zeker. Meer precies: overregulering door de overheid, politieke correctheid en postmodernisme. De vrouwenbeweging is geen beweging meer, ze is geïnstitutionaliseerd en gealigneerd met de overheid. De grote doelstellingen van de vrouwenbeweging als emancipatiebeweging zijn bereikt, maar om als institutie te overleven is de huidige geïnstitutionaliseerde vrouwenbeweging verplicht variaties op die grote doelstellingen te bedenken. Daardoor zijn er voor allerlei problemen die door de vrouwenbeweging zijn aangekaart "oplossingen" aangedragen die leiden tot inperking van de vrijheid van meningsuiting, beteugeling van de communicatie, politieke correctheid, beknotting van de persoonlijke vrijheid, bureaucratie en new speak. Kijk naar de antidiscriminatie wetten, de antiseksismewet, regels voor welzijn op het werk, de werking van Unia (sic), de wetten op gendermainstreaming, hypergevoeligheid, nieuwe preutsheid. Als feministe vind ik dat erg. Nog erger is dat men daar in progressieve kringen nauwelijks wil over nadenken. En, helemaal erg, ze weigeren te erkennen dat die grote doelstellingen ook gelden voor de nieuwgekomen vrouwen.'

De parallel met de Vlaamse Beweging is duidelijk.

'Wel, ook voor de Vlaamsgezinde politieke partijen zal het wel zo zijn dat zij misschien verantwoordelijk zullen blijken voor sommige 'oplossingen' die eigenlijk een sta-in-de-weg zijn geworden voor hun uiteindelijke doel, de autonomie van Vlaanderen. Ik zeg het zo voorzichtig omdat een goed evenwicht tussen principes en strategie niet simpel is, terwijl ik vind dat die overwegingen vandaag te simplistisch voorgesteld worden, als een keuze, vooral door de "principiëlen".'

Welk werk ligt er voor jou de komende maanden op de plank?
'Ik zal mijn dagcursus Solidariteit in 2017 nog enkele keren geven (bij Amarant). Daar zit ondertussen zoveel onderzoekswerk in dat het voor de hand ligt om erover te publiceren. Het onderwerp ligt mij na aan het hart (vluchtelingen crisis, feminisme/vrouwenbeweging, Vlaamse Beweging, transfers: het heeft er allemaal van dichtbij mee te maken) en is ook filosofisch en historisch interessant. Daarnaast geef ik een reeks van zes lezingen onder de titel "Feministische Klassieken". Het gaat over filosofes en politieke denkers die zich voornamelijk met het "vrouwenvraagstuk" hebben bezig gehouden. Het is een herbronning over "emancipatie" en "autonomie", niet het modieuze feminisme. Ik stel de vraag:

waar ging het eigenlijk over? Ik begin bij de Franse Revolutie en besluit bij Ayaan Hirsi Ali. Daarmee is ook gezegd dat de laatste lezing gaat over "vrouwen en islam", het meest urgente vraagstuk wat betreft de positie van vrouwen vandaag. En ook nog: voor het Nationaal Biografisch Woordenboek schrijf ik lemma's over vrouwen die op één of andere manier belangrijk zijn geweest voor Vlaanderen. Dat vraagt veel onderzoek en brengt veel bij over de ideologische en culturele geschiedenis van Vlaanderen. Ik heb het over vrouwen die mijn zuster, moeder of grootmoeder zouden kunnen geweest zijn.'

Hoe zie jij een Vlaamse Beweging 2.0? Waarop moet (meer/anders) gefocust worden?

'De VVB moet een juist evenwicht vinden tussen principes, doelstellingen en strategie. Zoals gebleken bij de recente turbulenties in verband met Vuye & Wouters versus de N-VA is dat een dringende taak. Ik wacht bovendien op een soort "Kleinst Gemeenschappelijk GrootVlaamsVerhaal" dat erin slaagt een meerderheid van de Vlamingen achter zich te krijgen. Een groot maar tegelijk simpel verhaal waardoor het vanzelfsprekend is voor de bakker en de bloemenkweker dat Vlaanderen anders moet bestuurd worden dan in de huidige anachronistische constructie, dat het onbegrijpelijk is waarom we meer solidair zouden moeten zijn (belastingen betalen) met "onze" Franstaligen dan met Zeeuwen, Schotten, Basken of Nieuw-Zeelanders.'

'Ook hierbij zou ik een overkoepelende rol verwachten van de VVB. Het lijkt me tot slot wenselijk dat de Vlaamse Beweging zich intensiever bezighoudt met de almacht van de EU en de opkomst van de islam.'

Soevereiniteit als maatschappelijke keuze? De kern van een Vlaamse Beweging 2.0?

'Ja: als we de EU niet terugdringen, is de Vlaamse Beweging een piepende puppy in plaats van een klauwende leeuw, in een wereld waarin regio's of zelfs afzonderlijke landen zichzelf niet kunnen besturen, waarin een onafhankelijk Vlaanderen nog minder onafhankelijk is dan nu. Dit is het principe. Strategisch is het misschien niet verkeerd om de pijlen te richten op de zaken die je kan beïnvloeden en minder energie te steken in de zaken die voorlopig toch buiten het bereik liggen, zoals de problemen in en door de EU. Wat de islam betreft, stel ik vast dat er een ontzettend gebrek aan kennis is, niet alleen historisch, filosofisch en organisatorisch, maar ook qua dagelijkse praktijken. En niet alleen bij de doorsneebevolking of de opiniemakers, maar ook, erger, bij de politiek verantwoordelijken. Ik kan hier twee aanbevelingen maken. Ten eerste zich de (uitgebreide en toenemende) literatuur hierover eigen maken. Ten tweede zich met hart en ziel scharen achter de principes die ten grondslag lagen aan het echte feminisme, wat ik nu MyFeminism noem: emancipatie, zelfontplooiing, autonomie, individualisme, rationaliteit, presteren, kunnen kiezen. Principes die tegenstrijdig zijn met de kern van de islam. Als het tot de politieke partijen, de ngo's, de sociale bewegingen niet doordringt dat tolerantie tegenover de intoleranten niet past, dan heeft het niet veel zin om over de toekomst van de Vlaamse Beweging of van Vlaanderen na te denken.'

interview

